

**Didàctica del coneixement del medi natural i social
en educació infantil I**

Codi: 101989
Crèdits: 5

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500797 Educació Infantil	OB	3	1

Professor/a de contacte

Nom: Genina Calafell Subirá
Correu electrònic: Genina.Calafell@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Adelaida Fontán Rodríguez
Neus Banque Martínez
Sandra Muzzi

Prerequisits

Cap

Objectius

Contextualització:

Es tracta d'una assignatura obligatòria de tercer curs centrada en una didàctica específica compartida per dues àrees de coneixement: les ciències socials i les ciències experimentals. Per això des de la concepció fins l'aplicació a l'aula de l'assignatura, les dues àrees treballen en base a una estructura interdisciplinària.

La "Didàctica del Coneixement del Medi social i Natural I" constitueix una assignatura que es proposa reflexionar sobre els fonaments de l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil tot establint vincles amb les disciplines culturals de referència com són la didàctica de les ciències experimentals i de les ciències socials. Es pretén així desenvolupar criteris didàctics basats en un coneixement del currículum de l'àrea de descoberta de l'entorn, de les teories, models i principis sobre l'ensenyament i aprenentatge a l'educació infantil, i sobre una concepció del món natural i social orientada a la sostenibilitat.

Objectius formatius:

1. Identificar i valorar les aportacions de les ciències experimentals i de les ciències socials com a àmbits culturals de la societat occidental i la seva rellevància en l'educació.
2. Identificar les característiques d'una programació escolar i d'aula que incorpora la complexitat en el marc de l'Educació per a la sostenibilitat.

3. Analitzar el currículum d'educació infantil corresponent a l'àrea de descoberta de l'entorn
4. Conèixer les teories més rellevants, models i principis de l'ensenyament i aprenentatge de les ciències experimentals i de les ciències socials a l'educació infantil.
5. Analitzar situacions didàctiques diverses que es donen a l'escola infantil i identificar-ne les finalitats i els continguts de ciències experimentals i de ciències socials que s'hi treballen, tot valorant-ne la seva adequació.

Competències

- Adquirir coneixements sobre l'evolució del pensament, els costums, les creences i els moviments socials i polítics al llarg de la història.
- Conèixer els fonaments científics, matemàtics i tecnològics del currículum d'aquesta etapa així com les teories sobre l'adquisició i desenvolupament dels aprenentatges corresponents.
- Conèixer els moments més sobresortints de la història de les ciències i les tècniques i la seva transcendència.
- Conèixer la metodologia científica i promoure el pensament científic i l'experimentació.
- Demostrar que coneix i comprèn els objectius, continguts curriculars i criteris d'avaluació de l'Educació Infantil
- Expressar-se adequadament oralment i per escrit i dominar l'ús de diferents tècniques d'expressió.
- Fomentar experiències d'iniciació a les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Gestionar la informació relativa a l'àmbit professional per a la presa de decisions.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Reflexionar sobre les pràctiques d'aula per innovar i millorar la tasca docent.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Capacitat d'analitzar una situació didàctica i fer-ne un diagnòstic sobre la seva pertinença a partir dels referents teòrics desenvolupats a l'assignatura.
2. Capacitat d'organització i de treball conjunt per dissenyar i executar un projecte de treball compartit.
3. Capacitat de participar en activitats de contacte directe amb el medi natural i social de manera socialment i ambientalment responsable.
4. Capacitat per a fer presentacions orals i amb les noves tecnologies que tinguin una utilitat en l'àmbit professional.
5. Capacitat per a realitzar petites investigacions que puguin ser utilitzades a l'educació infantil.
6. Capacitat per a utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en el desenvolupament de l'assignatura.
7. Capacitat per llegir, interpretar i utilitzar algun programa, projecte o instrument per a l'educació científica, social i ambiental a l'escola infantil.
8. Coneixement de la teoria sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències experimentals i de les ciències socials que regeix el currículum de l'etapa d'educació infantil.
9. Coneixement de moments històrics i fets científics rellevants i de com s'han utilitzat per orientar experiències concretes a l'educació infantil.
10. Coneixement del currículum de l'àrea de descoberta de l'entorn d'educació infantil.
11. Coneixement sobre l'evolució del pensament, els costums, les creences i els moviments socials i polítics al llarg de la història i de com s'han utilitzat per orientar experiències concretes a l'educació infantil.

Continguts

1. Fonaments i perspectives de la intervenció educativa en l'àrea de descoberta de l'entorn, des de la perspectiva de les ciències referents.

- 1.1. Rellevància cultural de les ciències experimentals i socials per comprendre el món actual.
- 1.2. Teories, models i principis de l'ensenyament i l'aprenentatge a l'educació infantil.
- 1.3. L'educació per la sostenibilitat a l'escola infantil.

2. Fonaments i perspectives de la intervenció educativa en l'àrea de descoberta de l'entorn, des de la perspectiva del currículum.

- 2.1. El currículum d'educació infantil corresponent a l'àrea de descoberta de l'entorn.
- 2.2. Les finalitats del treball de l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil.
- 2.3. Els continguts de l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil.

3. Eixos de contingut de l'àrea de descoberta de l'entorn i la seva aplicació didàctica a l'aula d'infantil.

- 3.1. Espai i temps a l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil.
- 3.2. Éssers vius, materials i energia a l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil.
- 3.3. Anàlisi d'intervencions educatives relacionades amb els eixos de contingut de l'àrea de descoberta de l'entorn.

Metodologia

La metodologia docent està centrada en tres pilars importants: (a) oferir a l'alumnat oportunitats per a adquirir una experiència directa de contacte amb el medi natural i social i amb les seves possibilitats educatives per a l'etapa d'educació infantil a través de sortides i activitats de laboratori didàctic; (b) dissenyar contextos per tal que l'alumnat desenvolupi noves maneres de mirar el treball educatiu al voltant del medi social i natural; (c) animar l'alumnat a llegir articles i lectures i reflexionar al voltant de les idees claus que constitueixen fites culturals rellevants.

Aquesta assignatura pretén aportar els fonaments per a la següent assignatura "Coneixement del Medi Natural i Social II" i es farà èmfasi en la construcció de les maneres de mirar necessàries per a comprendre la fonamentació, l'abast, i les possibilitats educatives del treball educatiu a través de l'àrea de descoberta del medi natural i social a l'etapa d'educació infantil. La tipologia d'activitats dissenyades inclouen classes magistrals de presentació de punts de vista, sortides de camp per conèixer l'entorn proper, treball al laboratori i al seminari per aprofundir en l'observació i experimentació directa dels fenòmens naturals i socials, i treball en petit grup per a la reflexió al voltant de lectures i propostes didàctiques.

La sortida de camp, tant de medi natural com de medi social, serà a un museu o centre de ciències o altres institucions en en l'horari establert per la institució (matí o tarda). La visita és de caire obligatori i podrà tenir un cost entre 3 i 6 euros

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Avaluació continuada	6	0,24	
Exposicions per part del professorat i sortides per treballar els continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe a través d'una participació oberta i activa dels estudiants.	30	1,2	

Treball d'anàlisi de documents, resolució de casos, o treball al laboratori on s'aprofundeix en els continguts i temàtiques treballades en el gran grup.	12	0,48	3
Tipus: Autònomes			
Realitzar de lectures recomanades, cercar informació per a realitzar els treballs encomanats, redactar textos, preparar les presentacions orals i l'examen	77	3,08	

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg del període de docència. Per poder superar l'assignatura serà necessari aprovar cadascuna de les activitats de què consta. L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de les classes pràctiques (seminaris i sortides), en cas contrari es considerarà no presentat. Les qualificacions de cada una de les proves d'avaluació es faran públiques al campus virtual en un termini de 20 dies i l'estudiant que vulgui revisar la nota haurà de fer-ho en els 10 dies següents en la tutoria específica d'avaluació i revisió fixada pel professorat.

Cal superar amb un 5 cadascuna de les activitats d'avaluació perquè es faci la mitjana de la nota de les activitats i s'obtingui la qualificació final de l'assignatura.

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri, en les activitats que se li proposin, una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent.

La copia o plagi, tant en el cas de treballs com en el cas dels exàmens, constitueixen un delicte que pot representar suspendre l'assignatura.

En l'avaluació es considera com a requisit per aprovar l'assignatura que l'estudiant mostri una actitud compatible amb la professió educativa. Algunes competències que es tindran en compte són: escolta activa, respecte, participació, cooperació, empatia, amabilitat, puntualitat, no jutjar, argumentar, ús del mòbil adequat, etc.

El calendari de lliurament de les activitats (informes i elaboració o avaluació d'un recurs) es concretarà a l'inici de l'assignatura.

L'avaluació individual de reflexió es realitzarà:

Grup 61: el dia 15 de gener del 2018 i la seva recuperació serà el dia 5 de febrer del 2019

Grup 62: el dia 18 de gener del 2018 i la seva recuperació serà el dia 8 de febrer del 2019

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació individual de reflexió sobre els continguts treballats i les lectures proposades (seguint orientacions del docent)	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Elaboració i/o avaluació d'un recurs d'àmbit natural i /o social i presentació (del recurs elaborat o l'avaluació)	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 11
Realització d'informes de laboratori i seminaris pràctics segons les orientacions del docent. Els seminaris són d'assistència obligatòria	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 7, 10

Bibliografia

La bibliografía elaborada considera una perspectiva de gènere i amb predomini d'autores.

Antón, M.; Moll, B. (2001). *Educación Infantil. Orientaciones y recursos (0-6 años)*. Madrid: CISS-Praxis.

Aranda, A. M. (2003). *Didáctica del conocimiento del medio social y cultural a educación infantil*. Madrid: Síntesis.

Arcà, M. (1995). *El procés d'aprenentatge. De l'experiència concreta al pensament abstracte*. Lleida: ICE Universitat de Lleida.

Arcà, M.; Mazolli, P. (1990). Fer, parlar, entendre. Educació científica a nivell de pre escolar. *Papers. Documents. I clic científic de tres a set anys*. Barcelona: Museu de la Ciència.

Argumedo Malvina (2017). de infancias, tiempos y existencias: habitar los espacios del «*quando infante*»

Childhood & philosophy. Rio de Janeiro: Center for Philosophical and Childhood Studies/State University of Rio de Janeiro. 13, n. 26, jan.-abr. 2017, pp. 05-20. doi: 10.12957/childphilo.2017.26261

Arnaiz, P. (2003). *Educación inclusiva: una escuela para todos*. Màlaga: Aljibe.

Bassedas, E.; Huguet, T.; Solé, I. (1997). *Aprender a enseñar a l'educació infantil*. Barcelona: Graó.

Berti, E. (ed.) (2000). *Le dimensioni del tempo nel bambino, nella società, nella memoria*. Bassano: Polisportiva Jonathan Editrice.

Bonil, J.; Pujol, R.M. (2005). Observar i mantenir grills a l'aula per construir el model d'ésser viu *Perspectiva Escolar*, 293, 55-59.

Bonil, J.; Calafell, G. (2006). *Los retos actuales de la Educación Científica*. Praxis, Octubre 2006, p.25/1--25/16.

Cuenca, J. M. (2005). *La enseñanza del medio en educación infantil*. Huelva: Universidad de Huelva.

Cuenca, J. M. (2008). La enseñanza y el aprendizaje de las ciencias sociales en Educación Infantil. *Didáctica de las Ciencias Sociales, currículo escolar y formación del profesorado*, (pàg. 289-310). Jaén: Asociación Universitaria del Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales.

Departament d'Educació (2008). *Currículum, Decret 181/2008, de 9 de setembre. Educació Infantil*. Generalitat de Catalunya. http://www.xtec.es/estudis/primaria/curriculum_infantil.htm

Departament d'Educació (2008). *Projecte de Llei d'Educació de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. <http://www.lleieducacio.cat/>

Departament d'Educació (2009). *Instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres. Curs 200-2010*. Generalitat de Catalunya. <http://educacio.gencat.net/portal/page/portal/Educacio/InstruccionsCurs>

Díaz, M.Carmen (2007): *Mi escuela sabe a naranja*. Barcelona.Graó.

Egan, K. (1991). *La comprensión de la realidad en la educación infantil*. Madrid: Morata.

Feliu, M y Jiménez, L (Coords.) (2015) : *Ciencias sociales y educación infantil .Cuando despertó el mundo estaba allí*. Barcelona.Graó.

Gimeno, J. (coord.) (2008). *Educación por competencias, ¿Qué hay de nuevo?* Madrid: Ed. Morata.

Goldschmied, E.; Jackson, S. (2007). *La educación infantil de 0 a 3*. Madrid: Morata.

Guevara Jennifer. (2018) Saberes prácticos en la formación docente para la educación inicial. *Pedagogía y Saberes* n. 48, enero-junio.

Hannoun, H. (1977). *El niño conquista el medio*. Buenos Aires: Kapelusz.

Hart, R. A. (2001). *La participación de los niños en el desarrollo sostenible*. Barcelona:PAU Education-UNICEF.

Martí, J (2006). Les idees científiques dels infants i l'ensenyament de les ciències a l'escola primària. *Reflexions Educatives*. 19-26

Mendioroz-Lacambra Ana María (2013). Empleo de la Historia del Arte para la adquisición de nociones estructurantes del área de Conocimiento del Entorno en Educación Infantil: espacio y tiempo, http://dx.doi.org/10.5209/rev_ARIS.2013.v25.n3.39314

Morín, E. (2001). *Tenir el cap clar*. Barcelona: La Campana.

Pedreira, M.; Feu, T. (2006). Pensar, fer i parlar per aprendre ciències a l'educació infnatil. *Curs d'actualització de l'ensenyament-aprenentatge de les ciències a l'educació infantil i primària*. Barcelona: Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya. <http://www.xtec.es/formacio>

Puerta Sánchez, Sara y González Barea Eva María (2015). Reproducción de los estereotipos de género en Educación Infantil a través de los juegos y juguetes, en *Revista de Investigación en la Escuela*, 85, pp. 63-74. Sevilla: IdUS.

Pujol, R. M. (1999). Ambientaltització i escola. *Perspectiva Escolar*, 235, 2-7.

Pujol, R. M. (2001). Les ciències mes que mai poden ser una eina per formar ciutadans i ciutadanes. *Perspectiva escolar*, 257, 2-8.

Quinto, B. (2010). *Educación en el 0-3. La práctica reflexiva en los nidi d'infanzia*. Baelona: Ed. Graó.

Sanmartí, N. (2006). Aprendre Ciències. Connectar l'experiència,el pensament i la parla a través de models. *Curs d'actualització de l'ensenyament-aprenentatge de les ciències a l'educació infantil i primària*. Barcelona: Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya. <http://www.xtec.es/formacio>

Tonda, E. (2001). *La didáctica de las ciencias sociales en la formación del profesorado de Educación Infantil*. Alicante: Publicaciones de la Universidad de Alicante.

Tonucci, F. (1993). Hacia una propuesta de educación ambiental coherente. *Aula*, 12, 82-83.

Tonucci, F. (1997). *La ciutat dels infants*. Barcelona: Barcanova.

Tur, G. (2007). *Reflexió entorn a les competències del mestre. Proposta de decàleg*. Materials de la UOC. http://www.uib.es/servei/ocihe/competencies/pdf/com_7.pdf

Zeichner, K. M. (1993). El maestro como profesional reflexivo. *Cuadernos de Pedagogía*, 220, 44-49.

Wood, L.; Holden, C. (2007). *Ensenyar història als més petits*. Manresa: Zenobita Edicions.

Webs d'interès

Association Internationale Pikler (LÓCZY) <http://www.aipl.org/>

Centre de Documentació i Experimentació en Ciències i Tecnologia (Dept. d'Eensenyament): www.xtec.es/cdec

Comunitat catalana de Webquest: <http://www.webquestcat.org/>

El safareig: educació infantil i natura (AAMM Rosa Sensat): www.elsafaeig.org/

Senderi-Educación Valores: <http://www.senderi.org>

Tallers d'expressió i educació creadora: Diraya. <http://www.dirayaexpresion.es/>

Xtec-Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya: <http://www.xtec.es>

Zona Clic: <http://clic.xtec.net/ca/>

Revistes d'educació infantil:

Aula d'infantil. Revista de l'editorial Graó.

Guix d'Infantil. Revista de l'editorial Graó.

Infància. Revista de l'Associació de Mestres Rosa Sensat

Infància-Europa. Revista de l'Associació de Mestres Rosa Sensat

Viure en família. Revista (per a pares i mares) de l'editorial Graó